

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології

«Аматорські театри в умовах російсько-української війни»

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка вищої освіти
Спеціальності: 034 Культурологія
Освітньо-професійної (наукової)
програми: Культурологія
Олена Іванова

Керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Форостян А. Ф.

Рецензент: директор Херсонського
обласного центру народної творчості
Капелюшник В.В.

Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи дослідження	6
1.1. Аналіз джерельної бази та категоріального апарату	6
1.2. Український аматорський театр як соціокультурний феномен ...	9
1.3. Роль та значення аматорських театрів під час військових дій на території України	13
РОЗДІЛ 2. Діяльність аматорських театрів під час війни: соціокультурний аналіз	17
2.1. Взаємодія видів мистецтва у навчальному народному театрі «Студі-Арт».....	17
2.2. Діяльність Миколаївського молодіжного народного театру «С.Т.У.К.» під час військових дій	22
2.3. Аматорські театри проєкція майбутнього	27
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕ	33

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сфері соціокультури театр завжди мав значення, що обумовлено його багатофункціональністю. Театр як інструмент культурного створення є взаємопов'язаним з культурними перетвореннями та динамікою. Він відображає суспільні зрушення, у тому числі політичні та соціальні. Особливого статусу театр набув після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України. Ці події стали своєрідним каталізатором для об'єднання народу, нації.

Раніше чітке розмежування між професійними та аматорськими театрами підкреслювало їхню роль і значення у культурі, але нещодавно цей розподіл став менш вираженим. Це особливо помітно в контексті постмодерністської культури, яка характеризується злиттям різних елементів. Аматорські театри, що виникають з ініціативи ентузіастів театрального мистецтва та соціокультурного простору, є майданчиком для самопошуку, національної та особистісної самоідентифікації, самовдосконалення та розуміння світу. Особливо це проявилось під час повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, саме аматорські театри стали тим місцем де змогли побороти свої набуті страхи прості громадяни країни.

Аматорське мистецтво є значущим та унікальним завдяки його добровільному походженню, існуванню завдяки внутрішній потребі, а не вимогам ззовні; воно є втіленням особистого прагнення людини займатися тим, що приносить їй радість або дозволяє висловити свої побоювання. До того ж, виходячи з історичної реалії, усі перші театральні колективи розпочинали свою діяльність як аматорські. Саме тому аматорське, а особливо театральне мистецтво, є частиною сфери відпочинку. В контексті культури постмодернізму, де відпочинок займає ключове місце, як підтверджують численні дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, питання аматорського театру залишається недостатньо

дослідженням. Є потреба в детальнішому аналізі робіт, які б зосереджувались на аматорському театральному мистецтві, особливо, південних регіонів України, незважаючи на наявність досліджень, присвячених окремим театрам у вузькому регіональному контексті. Дослідженням діяльності аматорських театрів займалися такі вчені, як З. Гіптерс, Л. Дорогих, О. Казимиров, Л. Калініна, Л. Лимаренко, М. Подкоритова, С. Соболевська, А. Стокроцька та інші. Визнається, що аматорське театральне мистецтво зіграло та продовжує відігравати значну роль у формуванні та розвитку української національної культури в цілому.

Вважаємо, що на сьогодні, питання дослідження аматорських театрів, як різновиду художньо-творчої діяльності, що діють в екстремальних умовах, залишаються недостатньо вивченими. Саме це й зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи «Аматорські театри в умовах російсько-української війни».

Мета роботи полягає в аналізі діяльності аматорських театральних колективів в умовах російсько-української війни на Півдні України.

Відповідно до мети дослідження розглянуто наступні основні **завдання**:

- аналіз джерельної бази дослідження;
- деталізувати особливості українського аматорського театру як соціокультурного феномену;
- дослідити взаємодію мистецтв у навчальному народному театрі «Студі-Арт» у контексті сучасної культури;
- здійснити культурологічний аналіз діяльності аматорських театрів півдня України
- розробити соціокультурний проект розвитку аматорського театрального колективу «7».

Об'єкт дослідження – аматорський театр як феномен соціокультури України.

Предмет дослідження – діяльність аматорських театрів півдня України в умовах російсько-української війни .

Для досягнення поставленої мети та розв'язання завдань використовувались як загальнонаукові, так і специфічні для культурології **методи**. Це включає систематизацію та узагальнення матеріалу дослідження, порівняльний аналіз, а також методи аналізу та синтезу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у деталізації джерельної бази та виокремлення загальних тенденцій у дослідженні проблеми змінення діяльності аматорських театрів під час війни.

Теоретичне значення одержаних результатів. В результаті проведеного дослідження були визначені форми та методи роботи аматорських театральних колективів під час окупації Херсонщини.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати дослідження можемо використати при викладанні курсів з «Теорії культури», «Історії театрального мистецтва».

Результати дослідження проходили **апробацію**, зокрема, обговорювалися на засіданні кафедри культурології в Херсонському державному університеті та у статті «Роль аматорських театрів під час російсько-української війни», яку розміщено в збірці «Магістерські студії 2023».

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Аналіз джерельної бази та категоріального апарату

Аматорський театр традиційно виступав як відображення епохи, чутливо реагуючи на політичні та соціальні перетворення в країні, відтворюючи їх в своїх постановках з гостротою та виразністю. Саме з аматорського руху зародилися професійні театральні колективи, закладено основи та звичаї театральної культури. Аматорський театр, як сфера діяльності ентузіастів, а не професійних акторів, набув великої популярності в Україні.

У історичній перспективі аматорське театральне мистецтво в Україні має довгу історію виразного та глибокого впливу на всі аспекти життя. Театри сприяли суспільним змінам, а відсутність строгого нагляду дозволяла створювати постановки з гострою соціальною спрямованістю.

В. Мельник науковець України зазначає, що аматорський театр це «...тип самодіяльного народного театру, в якому виконавцями є непрофесійні актори» [13, с. 35].

У словнику Кембриджу, який створений для передових учнів зазначається, що «...аматорський театр – це театр, у виставах якого задіяні люди, що не отримують оплати, а беруть участь для власного задоволення» [6]. В Енциклопедії Сучасної України аматорський театр визначається як тип народного непрофесійного театру [16].

Поняття "аматорський театр" є багатогранним і це частково пояснюється недостатньою кількістю досліджень в цій сфері. Різноманітність назв аматорських театрів, як "Авантюра", "Студі-Арт", "С.Т.У.К", "18+", "7", свідчить про цю багатовимірність. Вчені використовують різні терміни для опису аматорських театрів, які

відображають їхню сутність у певному контексті. У роботі С. Соболевської "Культуротворча функція українського аматорського театру (кінець XX – початок XXI століття)" детально розкривається визначення "аматорський театр", розглядаючи його в контексті професійного театру, і висвітлюється його важливість як неінституціональної форми театру, що об'єднує непрофесійних акторів, що діють на основі громадської участі[22]. В подальшому аналізі діяльності аматорських театрів буде використовуватися саме цей термін.

Авторству С. Соболевської також належать праці «Український аматорський театр у культурних процесах XX – XXI століття» [23], «Український аматорський театр як засіб збереження культурної ідентичності» [24]. В останній роботі дослідниця наголошує на тому, що «...український аматорський театр, формуючи самовідчуття людини в середовищі національної культури, сприяє її культурній ідентифікації» [24, с. 219].

Дослідниця надає значну увагу аналізу українських аматорських театрів у контексті соціокультурного дискурсу, з огляду на їх роль у культуротворенні та в процесах формування національної ідентичності. Вона переконана, що саме театральне мистецтво виступає як інструмент культурного розвитку, важливий не тільки для індивідуальної особистості, але й для колективного суспільного досвіду.

На нашу думку, фундаментального значення, набувають наукові роботи С. Соболевської «Аматорський театр у контексті культурномистецького життя України (кінець XX – початок XXI століття)» [20] та «Культуротворча функція українського аматорського театру (кінець XX – початок XXI століття)» [22]. Вона вивчає аматорські театри як важливий елемент у формуванні української ідентичності, підкреслюючи, що аматорський театр виступає як індикатор, який відчуває зміни в соціокультурному середовищі та психологічному кліматі суспільства.

Аматорські театри як засіб соціалізації та комунікації розкрито в праці С. Соболевської «Фестиваль аматорських театрів як засіб міжкультурної комунікації» [25].

Варто відзначити, що внесок аматорських театрів у розвиток театрального мистецтва з історичної точки зору був проаналізований О. Казимировим[4].. Окрема увага в наукових дослідженнях приділяється темі аматорських театрів у вищих навчальних закладах, яку дослідила М. Подкоритова, особливо в контексті їх ролі у системі університетської освіти та їх впливу на творчий саморозвиток студентів через участь у театральному мистецтві [17]..

Л. Лимаренко, визначна дослідниця та практик у сфері аматорських університетських театрів, приділяє значну увагу цій тематиці у своїх роботах. З її персонального досвіду як головного режисера студентського народного театру "Студі-Арт" при Херсонському державному університеті, Лимаренко вивчає вплив студентських театрів на формування професійних якостей майбутніх педагогів. Її монографія та наукові праці зосереджуються на ролі студентського театру в освітньому процесі, його значенні у підготовці майбутніх фахівців та використанні художньої діяльності як засобу освіти та виховання в університетській сфері.

Л. Лимаренко доводить що «...у результаті художньо-творчої діяльності студентського театру в майбутнього педагога виявляється якість більш глибокого розуміння свого внутрішнього світу, особистості іншої людини (учня) і складності його внутрішнього життя. Художньо-творча діяльність театру відкриває можливість формування духовного обличчя, ідеалів, ціннісних відносин майбутнього педагога; дозволяє опосередковано здійснювати вплив на формування всієї структури його особистості» [12, с. 363–364].

Також слід зазначити, що існують окремі дослідження українських вчених, які аналізують діяльність аматорських театрів у регіональному аспекті та через призму історії. Л. Калініна та А. Стокроцька, наприклад,

звертають увагу на роботу аматорських театрів, зокрема у південному регіоні України, вивчаючи їх сучасний стан та розвиток.

Авторки доводять, що «...у період ХІХ – ХХІ ст. відбувалось і продовжує відбуватись формування, творче становлення та пошук власного шляху у мистецтві та розвиток своєрідної театральної культури регіону» [5, с. 434].

Британський драматург Говард Баркер наголошує на тісному зв'язку між процесом виховання та театром, який відіграє значну роль у емоційному та художньому розвитку учнів. Аналогічні думки висловлює й інший відомий британський драматург Едвард Бонд, який виступає за використання драми в освіті та культурі, вважаючи, що театральна діяльність може запобігти "моральному занепаду".[3].

Узагальнюючи вищесказане, приходимо до висновку, що питання аматорського театру як культурного явища південної частини України залишаються недостатньо дослідженими. Вважаємо, що це має велике значення, адже аматорські театри розвиваються, набувають різноманітних форм, руйнують стереотипи та шукають нові засоби виразності. Таким чином, бачимо за потрібне продовжити наші дослідження саме в цьому напрямку, аналізуючи український аматорський театр як соціокультурне явище.

1.2. Український аматорський театр як соціокультурний феномен.

Аматорські театри відіграють визначальну роль у культурному житті України з ХVІІІ століття, коли вони почали виникати при маєтках знаті. Вони були і залишаються інструментами культурної самоідентифікації людей, адже театр завжди відображав актуальні події суспільства. Театр слугував реакцією на соціальні, політичні та культурні зміни.

Театральне мистецтво як спосіб рефлексії надає можливість осмислення різноманітних життєвих питань, дозволяючи глядачам ототожнювати себе з персонажами. Аматорські театри особливо цінні у цьому процесі, бо не вимагають професійної підготовки акторів. У аматорському театрі може брати участь будь-хто, хто має бажання виражати свої думки та соціальні позиції, і ширити свої ідеї серед глядачів.

С. Соболевська переконує, що «...аматорське мистецтво залишається соціальним і культурним корелятом мистецтва професійного. Навіть за відсутності відточеної техніки професійних акторів любов до гри є особливістю аматорів, адже їхнє захоплення передається глядачеві» [23, с. 208].

Не можна не погодитись з думкою науковиці про дослідження українського аматорського театру: «Дослідження не можливе без осмислення минулого, в якому формувалося соціокультурне життя українців, зароджувався театр із його особливим впливом на людину, адже театральне мистецтво України базується на багатому історичному досвіді та культурних традиціях» [23, с. 206]. Виходячи з цього, на нашу думку, оглядово окреслити феномен українського аматорського театру в історичному аспекті.

Аматорське театральне мистецтво в Україні пережило найяскравіший період свого розвитку у другій половині XIX століття та на початку XX століття. Епіцентром аматорського "буму" став південний регіон, зокрема Миколаївська область, яка вважається колискою "корифеїв українського театру" таких, як Тобілевичі, М. Садовський, І. Карпенко-Карий, П. Саксаганський, та М. Садовська-Барілотті.

Дитячі роки М. Кропивницького, іншого великого діяча театру, також пройшли у цьому регіоні, що сприяло розвитку театального мистецтва на півдні країни. Ідеї, засаджені корифеями, дозволяють і досі вважати південний регіон театральним, адже тут продовжують плекати традиції цього виду мистецтва.

Це відображається у великій кількості театрів та театральних студій, які діють на півдні України, а також у фестивалях, що регулярно проводяться в цьому регіоні. Серед найвідоміших — Міжнародний театральний фестиваль "Мельпомена Таврії" в Херсоні, театральний фестиваль-конкурс "Номо Ludens" в Миколаєві та фестиваль театрів "Молоко", який проходить в Одесі, Миколаєві та Херсоні.

Варто зазначити, що соціальні та політичні обставини того часу відіграли значну роль у розвитку аматорських театрів у південному регіоні, як і загальний культурний пошук шляхів розвитку національного мистецтва та формування культурного простору регіону.

Л. Калініна та А. Стокроцька зазначають: «...друга половина XIX століття у південному регіоні України характеризується активним розвитком театального та музичного мистецтва. Суспільне та політичне життя регіону на початку 60-х років XIX століття сприяє посиленню інтересу громадськості до театру і зумовлює появу аматорських драматичних гуртків» [5, с. 434].

В результаті великої популярності окремих аматорських вистав, виникла потреба у створенні аматорських театральних гуртків та театрів. Зокрема, в Миколаєві було засновано аматорський театральний гурток на ініціативу директора Миколаївського штурманського училища, контр-адмірала графа М. Войновича [5]. У Херсонській області схожий гурток розпочав діяльність під проводом М. Кропивницького та І. Карпенка-Карого. У Одесі аматорські гуртки були особливо популярні в сільській місцевості та стали важливою частиною дозвілля селянської молоді.

Н. Крижановська у своєму дослідженні «Феномен «театру корифеїв» в культурному житті південноукраїнського регіону» доводить, що «...короткочасна лібералізація суспільно-політичного життя на початку 60-х років посилила інтерес громадськості до театру, зумовила появу аматорських драматичних гуртків» [7, с. 99].

Ми вважаємо, що аматорський театр як соціокультурне явище має важливе значення з точки зору збереження національних традицій, відображення соціального середовища, сприяння національному та культурному відродженню, підтримки української мови та її розповсюдження. Крім того, аматорські театри допомагають зберегти культурну самобутність, залучаючи до своєї діяльності людей, які виступають на основі власної ініціативи, не піддаючись зовнішнім впливам, таким як нав'язування іншої культури.

У сучасному світі театр стає своєрідним зв'язком між аматорським і професійним мистецтвом, як ми вже згадували, це явище характерне для культури постмодернізму.

Ми погоджуємось з думкою С. Соболевської, яка пише: «В сучасній Україні у складний період трансформації суспільства, коли відбуваються пошуки істинних цінностей, саме культура, у проекції життєвого досвіду на сцену аматорського театру дозволяє ствердити власну самоцінність та унікальність особистості самодіяльного актора» [21, с. 106].

Досвід, який люди переживають, граючи на сцені, часто має сильний терапевтичний ефект. Саме тому до аматорських театрів залучаються ті, хто прагне зрозуміти себе та внести зміни у своє життя. Тому існує чимало аматорських колективів та театральних студій, діяльність яких зорієнтована не тільки на задоволення від театрального мистецтва і саморозвиток, але й на терапевтичний вплив.

Варто зазначити, що існують сучасні аматорські театри, які є культурними проектами, спрямованими на використання новітніх технологій, включно з VR та комп'ютерними технологіями, для створення глибокого іммерсивного досвіду, таким прикладом може бути театральна студія «18+» при Херсонському державному академічному музично-драматичному театрі ім. М.Куліша. Це дозволяє збагатити театральний досвід акторів, а отже, і вистави, роблячи їх яскравішими та більш запам'ятовуваними. Такі театри шукають нові способи та засоби

створення мистецтва, яке виходить за рамки театрального і включає в себе елементи різних мистецьких форм, оскільки сучасний театр стає майданчиком для синтезу майже всіх видів мистецтв.

Підбиваючи підсумки, приходимо до висновку, що аматорські театри з'явилися як відповідь на потребу людини в самовираженні та самореалізації без вимоги професійної підготовки, а з бажанням до творчості та висвітлення актуальних проблем. Вони служать не лише для розваги, але й відіграють важливу виховну та освітню роль. В різні часи ці функції були однаково значущі, що дозволяє розглядати театр, особливо аматорський, як інструмент збереження національних традицій, виховання молоді, культуротворчості та терапії.

З огляду на це, бачимо за потрібне провести культурологічний аналіз діяльності аматорських театрів Півдня України, починаючи з вивчення взаємодії різних видів мистецтва в навчальному народному театрі "Студі-Арт".

1.3. Роль та значення аматорських театрів під час військових дій на території України.

У сучасному суспільстві театр працює відповідно до особливостей та функцій соціальних інститутів. Сучасна соціологічна теорія дозволяє розглядати театр як цілісний соціальний організм з його особливостями та характеристиками.

Відповідно до особливостей соціального інституту аматорський театр виконує ряд функцій, а саме: розважальну, яка розглядається у ряді таких понять, як дозвілля, відпочинок, вільний час. Саме розвага визначається як комунікація, учасники якої займають протилежні сторони спілкування, в ході якого відбувається задоволення бажань та потреб

людей які розважаються, при цьому ними присвоюється досвід і компетенція іншого співрозмовника.

Ще однією важливою функцією є - гносеологічна. Саме завдяки їй театр дає основи пізнання світу і гармонійного існування в ньому.

театр іманентно набуває здатності накопичувати і транслювати Бога найпізніші пізнання людства про світ і людські взаємини. З цього випливає регулятивна функція театру. А у сфері міжособистісних взаємин театр, регулює, впливає на вчинки та поведінку людей, їхній духовний світ. Регулятивна функція театру спирається на мораль, моральність, звичаї, етикет.

Формування суспільної свідомості – ще одна важлива соціальна функція театру, оскільки він невіддільний від історії країни, національної культури, життя та інтересів народу. Особливого підйому театральне мистецтво досягає тоді, коли відстоює гуманістичні ідеї, глибоко і правдиво розкриває духовні проблеми сучасного суспільства, допомагає знайти відповіді на важкі життєві питання. Художнє відображення буття, утвердження певних світоглядних ідей, суспільних норм відбувається в театрі за допомогою уявлення, до якого залучені і глядачі і актори, яких зближує наявність спільних проблем та інтересів. Театр має велике вплив на формування естетичного смаку, моральності та політичної зрілості народу.

Ще дві функції ігрова та компенсаторна активізуються завдяки театру, який здійснює великий вплив на всіх, хто стикається з театральним мистецтвом. Адже, співпереживаючи театральному дійству, а іноді й стаючи активним учасником, того що відбувається на сцені, глядач забуває про проблеми, які накопичилися, отримує компенсацію за нереалізовану у повсякденному житті спрямованості та отримує можливість відкрито виявляти свої емоції і почуття, відчувати себе безпосередньо, як у дитинстві.

Знакова або семіотична функція театру являє собою певну знакову систему, у яку щоразу, потрапляючи на спектакль, освоює глядач. Задієючи їх, активується комунікативна функція, адже без вивчення мови театру неможливо у повній мірі насолодитися досягненнями сценічного мистецтва. Так, декорації, театральне світло, костюми, музика, гра акторів – все це несе емоційний та філософський настрій творців вистави.

Тож можемо зазначити, в театрі немає дрібниць, справжній театральний глядач має навчитися розуміти всі тонкощі сценічної мови та сценічного життя.

Водночас, під час російсько – української війни театр для акторів, глядачів став дещо більшим ніж просто соцікультурним інститутом. Так, на думку Вікторії Катинюк, з 24 лютого 2022 року театр перетворився на укриття. Під дахом театру знаходили прилисток від бомбардування чимало мирного населення. Однак, знаючи це загарбники скинули бомбу на Маріупольський театр, який став домовиною більше ніж для 300 людей.

З іншого боку, театр перетворився на прилисток та у волонтерський штаб. Саме театри з перших днів війни допомагали, надаючи прилисток та речі першої необхідності.

Театри розглядались як кравецький цех, кухня та центр підтримки. Деякі театри почали шити білизну для шпиталів, одяг та амуніцію для військових, прапори та патріотичну символіку, плести маскувальні сітки. А деяки, виконували просвітницьку роботу беручи участь у проєкті: «Все буде Україна».

Ну і звісно, як тільки почались активні наступальні дії ЗСУ, на звільненій території театри з їх колективами повернулись до своєї професійної діяльності – показ вистав, антреприз і в деяких випадках навіть під відкритим небом.

Ще одну, нанаш погляд, дуже важливу функцію активізували театри, актори театрів, навіть пересічні громадяни, а саме, об'єднуючу, опинившись у евакуації, прості люди об'єднувались в аматорські

театральні колективи, щоб допомогти собі та навколишнім пережити усі незгоди вимушеної еміграції.

Одже, театри та їх співробітники і навіть пересічні громадяни мали можливість отримувати допомогу від театру як соціокультурного інституту, виконуючи соціальні функції він ставав центром протидії агресії.

РОЗДІЛ 2

ДІЯЛЬНІСТЬ АМАТОРСЬКИХ ТЕАТРІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ

2.1. Взаємодія видів мистецтва у навчальному народному театрі «Студі-Арт»

Як ми зазначали раніше, серед аматорських театральних колективів широко розповсюджені ті, що створені на базі навчальних закладів. Їхнім керівництвом, як правило, займаються люди з театральною освітою, тому деякі з них мають назву театр-студій або навчальних театрів, як, наприклад, навчальний народний театр "Студі-Арт" Херсонського державного університету.

Враховуючи театральну історію Херсонщини і проведення там фестивалю "Мельпомена Таврії", місто Херсон є одним з театральних центрів України. Театральне мистецтво в області відзначається активним розвитком, що підкреслюється численністю театрів в регіоні. Тут велике значення має не тільки діяльність професійних та аматорських театрів, але й високий рівень підготовки акторських кадрів, що охоплює не лише культурну, але й педагогічну, соціальну та інші сфери.

Театральне мистецтво, особливо акторська гра, надає студентам та учням набір вмінь та навичок, які сприяють їхній кращій адаптації в різноманітних колективах та ситуаціях.

Згодні з думкою Л. Лимаренко, яка зазначає, що «...у процесі художньої творчості студент отримує можливість самовираження, створення образу всіма доступними засобами – рухом, мімікою, інтонацією, жестом. Літературні твори знайомлять студентів із накопиченим людським досвідом комунікації, взаємодії, моделями поведінки, а театральне середовище перетворює цей досвід на індивідуальний» [8, с. 178].

Навчальний народний театр "Студі-Арт", розташований на базі Херсонського державного університету, має значний вплив на південний регіон та культурне життя України в цілому. Цей колектив є лауреатом регіональних, національних та міжнародних фестивалів, активно бере участь у благодійних заходах і науково-практичних конференціях. Учасниками "Студі-Арт" є студенти та викладачі різноманітних факультетів університету, його випускники, а також студентська молодь інших вищих навчальних закладів Херсона та учні міських шкіл.

Театр очолює заслужений працівник культури України, професор Лідія Лимаренко, яка є засновницею і головним режисером театру, а також завідувачкою кафедри культурології факультету культури і мистецтв ХДУ.

Знаходження "Студі-Арт" в структурі факультету культури і мистецтв сприяє тому, що багато його учасників є студентами творчих спеціальностей. Театральна діяльність стає невід'ємною частиною освітнього процесу, допомагаючи майбутнім педагогам, культурологам, хореографам, музикантам, вокалістам, художникам глибше засвоювати професійний матеріал через практику на сцені.

Л. Лимаренко наголошує, що «...навчально-виховний процес театру «СтудіАрт» побудовано за принципом синтезу науки і мистецтва, що і пояснює вибір студентською молоддю цієї вищої форми людської діяльності. Студентський театр вузу є позааудиторним компонентом професійної підготовки фахівців, ефективним засобом цілісного розвитку особистості, формування естетичного досвіду майбутніх фахівців» [9, с. 299].

Синтез мистецтв у театрі стимулює комплексний розвиток його учасників, що включає оволодіння сценічною майстерністю, здатність інтегрувати різні види мистецтва, роботу в колективі та вироблення інноваційних підходів у різноманітних обставинах. Театр можна назвати школою життя, де через акторську гру люди навчаються, пробують різні життєві ролі та освоюють моделі поведінки. Досвід, здобутий на сцені,

робить реальне життя менш стресовим або більш насиченим, залежно від характеру переживань, чи вони позитивні, чи негативні.

Студенти приходять у студентський театр, бажаючи позбутися сором'язливості, подолати страх перед сценою та публікою, вдосконалити свої вокальні навички або навчитися утримувати увагу аудиторії. Театр працює саме з такими викликами, а синтез мистецтв служить інструментом для їх реалізації.

Л. Лимаренко переконана, що «...театр розвиває здатність до рефлексії, яка є інструментом самопізнання через створення художнього образу у процесі практичної художньо-творчої діяльності, діалогічної за своєю природою, формується гармонічне сприйняття навколишнього світу» [8, с. 184–185].

Синтез мистецтв у аматорському театрі має свої унікальні риси, що відрізняються від професійного театру. Аматорські, особливо студентські театри, часто працюють з обмеженими ресурсами, не мають таких же засобів та можливостей як професійні театри, що стосується сценічного обладнання, декорацій, освітлення та звукових ефектів. «Студентські постановки вражають своєю яскравістю, своєрідним баченням загальновідомих творів, креативним підходом до сценічного втілення драматичного матеріалу» [12, с. 358].

На нашу думку, аматорський театр відіграє ключову роль у навчанні адаптації до життєвих обставин, адже він вчить, як створити щось значуще із обмеженими ресурсами. Це спонукає до креативності та розширює горизонти молодих людей.

Як приклад можна навести виставу "Клітка" за п'єсою Л. Корсунського, яка була показана на IV Всеукраїнському фестивалі молодіжних самодіяльних театрів "Південні маски". У цьому спектаклі, де персонажами були тварини зоопарку, що розмірковують про життя на волі, павутиння слугували як символ кліток. Глядачі могли впізнати в цих тваринах самих себе, співпереживаючи їхньому бажанню свободи, що і

спричинило великий резонанс. "Клітка" здобула "Гран-прі" – "Срібна маска" на Міжнародному фестивалі молодіжних театрів "ПівденнаМаска". [19].

На думку Л. Лимаренко, «...функції театру, зокрема студентського, стають все різноманітнішими, адже в прагненні бути сучасним й актуальним він намагається не просто відгукуватися на проблеми сьогодення, а відповідати на такі запити особистості, як збереження людяності, уміння протистояти проявам аморальності, плекання надії на краще майбутнє» [12, с. «354].

"Студі-Арт" здобув визнання не тільки завдяки високій майстерності своїх акторів, а й завдяки інноваційним сценічним рішенням. Наприклад, у виставі "Як посеред степу вскочив у халепу" актори виступали як предмети — оживали вишня, будинок та віконця, створюючи динамічну сценічну картину без статичних декорацій. Ця вистава, заснована на національних обрядах та традиціях, здобула "Гран-прі" на Міжнародному багатожанровому конкурсі "Valencia ART FEST – Spain 2022".

Іншим примітним сценічним рішенням була вистава "Від Я до Ми", яка відбулася в аудиторії факультету культури та мистецтв ХДУ. Тема булінгу та шкільного життя гармонійно спліталася з аудиторним простором, де глядачі, сидячи за парти, могли відчувати себе школярами, занурюючись у шкільний світ вистави. Такий імерсивний досвід дозволив глядачам глибше відчувати проблематику та стати частиною сюжету. Це відрізняється від традиційного театру, де існує чіткий поділ між сценою, акторами та глядачами. Вистава "Від Я до Ми" стала яскравим прикладом того, як творчість може виникнути з обмежень, зокрема коли в аматорських театрах немає власної сцени, а є лише місце для репетицій.

«Активний процес залучення студентів до використання синтезу мистецтв як особливого типу художньої творчості повинен здійснюватися у навчально-виховному процесі студентського театру при створенні

різножанрових номерів на основі міжвидової та комплексної взаємодії видів мистецтв», – зазначає Л. Лимаренко [11, с. 63].

Вистава "Від Я до Ми" від навчального народного театру "Студі-Арт" висвітлює взаємини між підлітками та дорослими, роблячи її особливо резонансною у сучасному контексті. Це важлива робота не тільки для підлітків, які можуть впізнавати себе у персонажах, а й для дорослих, що мають можливість замислитися над власними методами виховання. Театр слугує дзеркалом, що дозволяє з об'єктивної точки зору оцінити власні вчинки та зрозуміти, які з них варто змінити.

Унікальність цієї вистави полягає у її неможливості відбутися на сцені професійного театру з огляду на її самотність та неповторність. Реалістичність декорацій та звуків шкільного життя, що відтворювалися в умовах навчального класу, створювали відчуття натуралістичності та знайомості, роблячи переживання глядачів інтенсивнішими та емоційно насиченими. Доповненням до цього стала влучно підібрана музика. Синтез мистецтв у цій виставі відбувся органічно, відображаючи життєву правдивість та глибину.

Л. Лимаренко дуже влучно зазначила: «...саме в діяльності студентського театру при комплексному використанні видів мистецтв, переважає цілісність емоційно-естетичного впливу на учасника студентського театру, в художній творчості виникає оригінальність естетичних рішень, набувається естетичний досвід, збагачений різновидами мистецтва» [11, с. 62].

Складовими будь-якої театральної вистави, але без щирої акторської гри вони б не мали жодного значення. Саме повна віддача акторів-аматорів дозволяє досягти глибокого переживання та занурення у роль, про яке говорили К. Станіславський та Лесь Курбас. Мотивація людей грати в аматорських театрах криється у задоволенні від самого процесу творчості. Бажання створити щось красиве, незвичайне, що б вразило кожного

глядача, спонукає до пошуку нових шляхів втілення та реалізації творчих ідей та сценічних знахідок.

До всіх згаданих видів мистецтв можна додати ще один — невизначений, але реальний процес знаходження оптимальних рішень для поставлених завдань. Мало який професійний театр виявляє стільки ентузіазму та бажання знайти прості, але ефективні способи представлення вистави. Тому ми вважаємо за необхідне проаналізувати діяльність незалежних аматорських театрів південного регіону України, зокрема Миколаївського молодіжного народного театру "С.Т.У.К."

2.2. Діяльність Миколаївського молодіжного народного театру «С.Т.У.К.»

У дослідженні аматорського театрального мистецтва Півдня України не можна оминати значний внесок Миколаївщини. Цей регіон здобув статус не тільки як театральний центр півдня країни, але й як один з вагомих театральних центрів на всю Україну. Традиції, закладені в цій місцевості, розповсюдилися по всій країні, зазнаючи різних модифікацій в залежності від регіону, але зберігаючи для Миколаївщини статус історичного центру українського театрального мистецтва. Національні театральні традиції, спрямовані на збереження української ідентичності та культурної унікальності, що були закладені "корифеями" театру, підкреслюють значення дослідження цього регіону.

Ці традиції живуть і розвиваються через численні театральні фестивалі Миколаївщини, і тому важливо хоча б узагальнено розглянути фестивальний рух, який формує "обличчя" театрального життя регіону. Серед відомих фестивалів, пов'язаних з аматорським мистецтвом, слід виділити Всеукраїнський фестиваль театрального мистецтва "Від Гіпанісу до Борисфена" та згадані раніше Міжрегіональний фестиваль молодіжних

любительських театрів "Південні маски" (який пізніше став міжнародним) і Молодіжний театральний

Фестивалі театрального мистецтва ставлять за мету розвиток і популяризацію театрального мистецтва, збереження й удосконалення традицій з урахуванням сучасної культури та актуальних соціальних викликів. Вони також сприяють культурній самоідентифікації та особистісному розвитку учасників і театральних колективів, стимулюють обмін досвідом і приносять задоволення від творчого процесу.

Театральні фестивалі надають аматорським театрам платформу для демонстрації своїх досягнень, дозволяючи підтверджувати чи спростовувати рівень майстерності у різноманітних форматах фестивалю. Важливість такого простору полягає у можливості представити свою роботу та показати високий рівень підготовки акторів-аматорів.

Ініціатива організації деяких фестивалів часто виходить від керівників саме аматорських театрів. Наприклад, фестиваль "Південні маски", що розпочався у 2005 році як культурно-художня акція завдяки ініціативі Артема Свистуна, художнього керівника молодіжного театру "С.Т.У.К.", з часом трансформувався у міжнародний фестиваль, зібравши у місті колективи з різних куточків України, а також з Білорусі та Польщі.

Театр "С.Т.У.К.", який колись стояв за "Студентський Театр Університету Культури", а нині є Молодіжним народним театром, був заснований у 2001 році при Миколаївській філії Київського університету культури. Сучасним художнім керівником театру є Єлена Бондаренко.

Репертуар театру включає твори не тільки українських авторів, але й світової класики та оригінальні авторські п'єси. Вистави театру вирізняються своєю відвертістю, сучасністю та інноваційністю. Аматорський простір надає можливості для експериментів, вільних від комерційних обмежень та очікувань театральної громадськості, тому часто саме тут народжуються новаторські ідеї та форми.

Одним з таких експериментів стала імерсивна вистава "Офелія. Історія душі", яка відбулась не на традиційній сцені, а в просторі Миколаївського міського палацу культури та мистецтв. Прем'єра відбулася в ніч на Хеллоуїн, що додало виставі атмосфери таїнства та зробило межу між акторами та глядачами майже непомітною. Ця інтерактивність дозволила глядачам стати частиною вистави, переживаючи події разом з персонажами, не розрізняючи, де закінчувалась планована дія та де починалась імпровізація.

Є. Бондаренко зазначає: «...суть – залучення глядача у процес та вихід за межі класичних театральних вистав» [2].

Експериментальні формати, такі як імерсивні вистави та аудіовистави, дозволяють акторам розвивати свої навички та здібності в специфічних умовах. Імерсивні вистави вимагають від акторів реагувати на реакції глядачів та впевнено грати свої ролі, не втрачаючи аутентичності. Це сприяє розвитку їхніх акторських навичок та вмінню адаптуватися до різних ситуацій.

Аудіовистава "Фігаро", створена під час локдауну в 2020 році через пандемію COVID-19, є прикладом креативної реакції на складні обставини. Актори записували свої репліки окремо на диктофони та об'єднували їх в одну аудіовиставу під керівництвом Єлені Бондаренко. Цей проект не лише дозволив акторам виразити свої таланти в новому форматі, але й став способом об'єднання в умовах карантину, сприяючи підтримці спільної творчості в незвичний час.

«Ситуація у світі диктує нові умови життя та способи реалізації своїх ідей. Ми вирішили відкрити для себе новий формат і нам дуже сподобався як процес, так і результат. Я дуже рада, що ми не втратили одне одного, а ще більше спалахнули творчими ідеями», – зазначила художня керівниця молодіжного театру [15].

Театр "С.Т.У.К." виявився не лише видатним в аматорському театральному середовищі, але і важливою частиною культурного життя

Миколаєва. Він став справжньою "візитівкою" міста та учасником багатьох міських заходів і фестивалів. Особливо цікавим є його внесок у створення нового виду мистецтва - "живі скульптури". Цей експериментальний підхід дозволив акторам створити унікальні "живі" скульптури, які стали незвичайним видом вистави на вулицях міста.

Важливо відзначити, що ці форми мистецтва, як імерсивні вистави, аудіовистави та "живі скульптури", не обмежуються традиційними сценами театру. Це свідчить про креативність та гнучкість аматорського театрального колективу "С.Т.У.К.", який готовий експериментувати і працювати в різних умовах. Такий підхід відкриває нові можливості для театрального мистецтва та привертає глядачів, які не лише дивляться вистави, але й стають активними учасниками творчого процесу.

Ми згодні з думкою С. Соболевської, що «...аматорський театр має необмежені можливості всебічного розвитку творчих здібностей людини та потужну силу творення культури, завдяки формуванню світогляду та вихованню людей, здатних розуміти складні суспільні процеси» [23, с. 205].

Аматорський театр сприяє фізичній та моральній стійкості особистості, вчить дисципліні та ефективній роботі у групі, сприяє розвитку сильних сторін та подоланню слабкостей. Робота в аматорському театрі вимагає від акторів постійної саморефлексії і виправлення помилок, і саме це може зробити аматорські вистави конкурентоспроможними в порівнянні з виставами професійних театрів. Актори-аматори працюють із завзяттям та бажанням постійно покращувати свої навички, і якщо вони втрачають інтерес до театрального мистецтва, вони можуть відмовитися від нього. Роль аматорського театру в сучасній культурі є дуже цікавою, оскільки він випробовує нові форми та методи, шукає нові шляхи та експериментує з різними аспектами, включаючи формат, взаємодію з аудиторією, а також використання простору. Дослідження діяльності таких

театрів має велике значення, оскільки воно допомагає зрозуміти явища експериментів у театральному мистецтві, як позитивні, так і негативні.

На основі нашого дослідження ми прийшли до висновку, що як "Студі-Арт", так і "С.Т.У.К.", так само як будь-який аматорський театр в південному регіоні чи в усій країні, чи то народний, навчальний чи молодіжний, кожен з них обирає свій власний шлях розвитку та напрямок, але експериментальність притаманна всім без виключення. На нашу думку, це свідчить про те, що вони мають волю та відсутність обмежень, які іноді притаманні професійним театрам, які інколи змушені враховувати комерційний успіх вистав.

Судження глядача театру впливає на його долю, але коли театр створює вистави лише на замовлення глядачів, він втрачає свою унікальність. Театр повинен бути тим, хто формує та вдихає культуру в людину, а не просто віддавати театральну ініціативу глядачам.

Враховуючі складні умови війни, театральне життя прифронтового м.Миколаїва майже зупинилось. І в цьому ключі, слово майже виступає ключовим у формуванні ставлення простого глядача до театального дійства. Так, за ініціативи державних установ та М.Мозгового, в миколаїві розпочав свою роботу «театр в укрітті». Попри постійні масові ракетні та авіаудари, театр в укрітті зажив шаленої слави, аде же зміг відволікти від повсякденної рутини.

Отже, аматорські театри Півдня України зберегли традиції, закладені піонерами театру, але переосмислили та адаптували їх до сучасної культури постмодернізму. І саме через це ми отримали справжній театральний регіон, який відомий у всьому світі завдяки своїм фестивалям, театрам та експериментам, що проводяться в межах цього регіону. Здивувати глядачів стало рутинною справою, і кожного разу здається, що неможливо придумати щось нове, проте аматорські театри знову і знову вражають глядачів цікавими та незвичними театральними рішеннями у постановках вистав. У цьому ми бачимо культуру постмодернізму -

поєднання непоєднуваного, синтез, взаємодію та театралізацію. Це підтверджує нашу думку і свідчить про те, що театр, як інституція, завжди буде переосмислюватись і функціонувати в умовах культури, в якій він опинився, завжди відповідаючи на вічні питання, але у змінених формах та сценічних рішеннях театральних подій.

2.3. Аматорські театри проєкція майбутнього

Потрапивши у важкі умови еміграції театри розпочали власний шлях боротьби за незалежність нашої держави та відродження зруйнованих міст та селеш.

Так, театральна студія «7» яка існує при Херсонському обласному палаці молоді та студентів розпочала проєкт «театр надає крила», в основі цього проєкту новітні засоби масової комунікації які допоможуть об'єднати усіх учасників студії і створити новий театральний продукт який стане доступний усім користувачам Інтернет. Тим самим реалізується бажання усіх учасників допомогти у відродженні рідного міста.

А почалась їх історія в листопаді 2020 року з читки п'єси Лени Лягушонкової «Мати Горького». Тоді від Студії «18+», що працювала при Херсонському обласному академічному музично драматичному театрі ім. М.Куліша, відокремилась частина учасників і утворила власну студію.

Учасників було сім, тому була обрана така назва студія «7».

Вирішено було вивчати та активно просувати до глядача твори сучасної драматургії. Тому першою виставою була «Frida in flight» за твором К.Пенькової та Л.Лягушонкової «Дерево життя, стій прямо». Вистава неодноразово була показана в Театрі Куліша, на численних майданчиках м.Херсон, та брала участь у фестивалях аматорських театрів України.

Наступним кроком розвитку цієї студії, був перехід до Палацу молоді та студентів Херсонської обласної ради, викликаний бажанням ставити вистави на великій сцені, при цьому мати постійний майданчик для репетицій.

В результаті тривалих репетицій та пошуків, 11 листопада 2021 року відбулась прем'єра вистави «Хочу в топ» за песою Олени Шевченко «Штриперда, або зіскочити з петель».

Разом з тим проводились читки пес сучасних драматургов, таких як- Н.Блок, І.Носовський, О.Гапеева, Л.Тимошенко, О.Астасьєва, А.Бондаренко та інших на фестивалях «Мельпомена Таврії», «Лютий, Лютий» , влаштовувались вечори драмчитання самостійно та сумісно з творчим об'єднанням поетів .

Останню роботу - виставу «Той, що відчиняє двері» Неди Неждани, так і не побачили глядачі.

Середній вік учасників студії-22 роки. майже всі вони студенти вишів.

Після початку війни, в березні 2022 року, студія зробила поетичний онлайн проєкт «Берізка здорової людини», де учасники читали вірши поета Івана Берізки, також учасника Студії.

Після окупації Херсона усі учасники студії змушені були евакуюватись з міста.

Зараз в Одесі знаходяться двоє артистів та режисер Іванова Олена. Враховуючи склад учасників, сучасну тематику, була підібрана песа Ірини Феофанової «Між нами Війна». Місцем для репетицій став Одеський обласний палац дітей та юнацтва, який надав приміщення та став базою евакуйованих колективів з херсонщини.

Одночасно розроблен проєкт коротких відео для створення україномовного контенту, який буде розміщений в Тік-Тоці.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки.

Аматорський театр є відображенням культури та тієї ситуації, в якій він існує. Театр завжди віддавав відповідь на зміни в політиці, суспільстві та культурі, впливаючи на соціокультурний простір. Аматорський театр, де люди без професійної театральної освіти об'єднуються на добровільних засадах, відзначається недостатнім рівнем дослідження в Україні, переважно в обласних контекстах. У той же час багато вчених зосереджуються на вивченні аматорських театрів у педагогічному та соціальному аспектах, а також розглядають їх як інструмент збереження культурної ідентичності.

Ми провели короткий огляд аматорського театру як соціокультурного явища і визначили, що цей вид театру служить засобом рефлексії, терапії, самореалізації та саморозвитку. Він формує світогляд людини і допомагає знаходити відповіді на питання через моделі поведінки та життєвий досвід персонажів на сцені. Ми також розглянули аматорський театр в історичному контексті і визначили, що він виник з потреби рефлексії та збереження національних традицій. Таким чином, аматорський театр виступає як засіб збереження культурної ідентичності і сприяє розвитку театрального мистецтва. Важливо підкреслити, що він існує як альтернатива професійному театру, розвиваючись незалежно від нього.

В процесі дослідження нами були охарактеризовані основні функції театру, серед них культуротвора, компенсаторна, комунікативна, формування суспільної свідомості та інші. Однак, під час військових дій, що розгорнулись на території України театр почав виконувати більші функції задля допомоги суспільству. Це і укриття, адже повітряні атаки, пуски ракет змушували людей шукати прилисток і саме приміщення

театрів стали для них такими. Окрім цього, вони стали місцем консолідації сил супротиву в тих регіонах які опинились в окупації. До цього, можемо додати, що театри стали волонтерськими центрами, адже розміщення евакуйованих людей, надання їм притулку, ще одна функція що її виконував і виконує театр під час повномасштабного вторгнення. Звісно, що створивши волонтерський центр, співробітники театру та небайдужі люди перетворились на кравців, кухарів тим самим здійснюючи підтримку населення та ЗСУ.

Дуже важливою, на наш погляд, є популяризація і підтримка України у світі в ці важкі для неї часи. Протистояння інформаційній війні можливо лише висвітлюючи ті події що відбуваються зараз в державі. Так, багато людей які опинились у вимушеній еміграції об'єднуються в аматорські колективи і проводять показ вистав сюжетом яких є сьогоденне буття пересічного українця. Це допомагає показати дійсний стан справ, показати ті переживання що відчуває кожен громадянин України, допомагає говорити правду про цю війну, допомагає протистояти російській пропаганді.

З цієї точки зору, ми провели культурологічний аналіз студентського театру "Студі-Арт" Херсонського державного університету. Наш аналіз підтвердив, що студентські театри грають важливу роль у професійному становленні студентів. Театр дає їм можливість виразити себе, вивчити моделі поведінки, покращити навички та навички роботи в команді. "Студі-Арт" синтезує різні види мистецтва, що сприяє всебічному розвитку учасників студентського театру. Усі види мистецтва служать головній меті - передачі ідеї вистави. Обмеженість можливостей аматорського театру виступає особливістю, що спонукає до думок з різних точок зору, іноді навіть протилежних.

Ще одним аматорським театром, який був об'єктом нашого дослідження, є Миколаївський молодіжний народний театр "С.Т.У.К.". Його діяльність можна назвати новаторською, оскільки вистави в їх

репертуарі мають нові формати та базуються на дослідженні сучасної культури. Сюди включають іммерсивні вистави з використанням активної участі глядачів, аудіовистави та живі скульптури. У аматорському театрі більше можливостей для розвитку і творчості, оскільки його діяльність обмежена лише уявою учасників, і за належного керівництва аматорський театр може досягти високих результатів, навіть вищих, ніж професійний. А під час військових дій ці театри здійснювали допомогу, як то кажуть «і словом, і ділом». У денний час це активні волонтери, представники супротиву, а у вечері – одни з учасників проекту «театр в укритті».

Ще одним прикладом протистояння аматорських театрів військовому вторгненню стала діяльність Херсонської студії «7», учасники якої опинившись в еміграції і сьогодні продовжують за допомогою нових інформаційних технологій підтримку нашої держави.

З нашого дослідження можемо зробити наступні висновки щодо діяльності аматорського театру в контексті сучасної культури на півдні України:

Аматорський театр потребує подальшого дослідження не лише в регіональних і історичних аспектах, але й з позиції сучасної культури. Це допоможе краще розуміти його роль і значення в сучасному суспільстві.

Аматорський театр є важливим соціокультурним феноменом, який виник з потреби в рефлексії, терапії, саморозвитку та збереженні культурної ідентичності та розвитку національної культури.

Студентський аматорський театр є важливою частиною освітнього процесу, оскільки сприяє розвитку професійних навичок у педагогічному, соціальному та культурному спектрі. Він також дозволяє студентам виразити себе і позитивно впливає на їхній особистісний розвиток.

Незалежні аматорські театри постійно шукають нові театральні форми і формати, що відповідають вимогам сучасної культури. Це свідчить про їхню готовність адаптуватися до змін у суспільстві.

Протистояти навалі армії агресора, звісно, що у специфічній формі, здійснюючи підтримку ЗСУ.

Наше дослідження не вичерпує всіх аспектів аматорського театру, і подальші дослідження можуть бути спрямовані на розгляд соціальної значущості аматорських театрів або використання сучасних видовищних практик і медіа-технологій у їхній діяльності, враховуючи їхню приналежність до культури постмодернізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горелова А. Парк живых скульптур в Николаеве. URL: <https://blogs.korrespondent.net/blog/ukraine/3270159-park-zhyvykhskulptur-v-nykolaeve>.
2. Градова Е.В. Николаеве молодежный театр показал экспериментальный спектакль на Хэллоуин. URL: <https://novosti-n.org/news/V-Nykolaevemolodezhnij-teatr-pokazal-eksperymentalnij-spektakl-na-Hellouyn-178273>.
3. Dewey J. Art as Experience. New York : Minton, Balch & Company, 1934. 213 p.
4. Казимиров О.А. Украинський аматорський театр. К. : Мистецтво, 1965. 133 с.
5. Калініна Л.А., Стокроцька А.О. Культурно-історичні аспекти аматорського театрального руху Миколаївщини. *Молодий вчений. Культурологія*. 2018. № 4 (56). С. 433–437.
6. Cambridge Dictionary : amateur dramatics. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/amateur-dramatics>.
7. Крижановська Н.Є. Феномен «Театру корифеїв» в культурному житті Південноукраїнського регіону. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Історичні науки*. Миколаїв, 2013. Вип. 3.35. С. 99–105.
8. Лимаренко Л.І. Використання студентського театру в європейських системах професійної підготовки майбутніх педагогів. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2015. № 9. С. 176–187.
9. Лимаренко Л.І. Діяльність студентського театру у вимірах часу: історико-педагогічний аспект. *Педагогічний альманах*. 2014. Вип. 22. С. 293–301.

10. Лимаренко Л.І. Загальнопедагогічні засади діяльності студентського театру у системі професійної підготовки майбутніх педагогів. : дис. ... д-ра пед. Наук : 13.00.04. Київ, 2016. 456 с.

11. Лимаренко Л.І. Закономірності використання синтезу мистецтв у виставах студентського театру. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 10 (3). С. 60–65.

12. Лимаренко Л. І. Студентський театр у системі професійної підготовки майбутніх педагогів : монографія. Херсон : ХДУ, 2015. 484 с.

13. Мельник В. Аматорський театр. *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль, 2004. Т. 1. С. 696

14. Мистецтвознавство ХХ століття : хрестоматія-довідник: навч. посіб. / кол. Авт. : А. Баканурський та ін.; упоряд. : А. Білик, С. Думасенко. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 424 с.

15. Новый способ реализации идей : Николаевский театр СТУК презентовал аудиоспектакль. URL: <https://www.0512.com.ua/news/2746801/novyj-sposob-realizacii-idejnikolaevskij-teatr-stuk-prezentoval-audiospektakl-video>.

16. Пилипчук Р.Я. Аматорський театр. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін. К., 2001. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=43956.

17. Подкорытова М.В. Роль молодежного любительского театра в системе вузовского образования. *Вестник ИрГТУ. Гуманитарные науки*. Иркутск, 2010. №7 (47). С. 346–349.

18. Семененко М. «Южные маски-2015»: фестиваль больше не вернется? URL: <https://novosti-n.org/analitic/read//2152.html>.

19. Серебрякова С. Награда – Серебряная маска». Гривна. 2008. № 21 (697). С. 10. URL: https://artkavun.kherson.ua/ennagrada_serebrjanaja_maska.htm.

20. Соболевська С.О. Ампаторський театр у контексті культурномистецького життя України (кінець ХХ – початок ХХІ століття). *Гуманітарні студії НАКККиМ – 2017 : матер. наук.-теор. конф., м. Київ, 23 листоп. 2017 р. К., 2017. С. 242–244.*

21. Соболевська С.О. Значення ампаторського театру у процесах ціннісного самовираження та саморозвитку особистості самодіяльного актора. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури.* 2016. Вип. 37. С. 103–111

22. Соболевська С.О. Культуротворча функція українського ампаторського театру (кінець 20- початок 21 століття) : автореф. дис. ... канд. культуролог. : 26.00.01. К., 2021. 23 с.

23. Соболевська С.О. Український ампаторський театр у культурних процесах ХХ – ХХІ століття. *Культура і сучасність.* 2019. № 2. С. 205–209.

24. Соболевська С.О. Український ампаторський театр як засіб збереження культурної ідентичності. *Наукові записки НУ Острозька академія. Серія: Культурологія.* Острог, 2017. Вип. 18. С. 219–219. 28

25. Соболевська С.О. Фестиваль ампаторських театрів як засіб міжкультурної комунікації. *Культура і сучасність.* 2017. № 1. С. 152– 163.

26. Український театр під час війни: 24 лютого – 24 квітня URL: <https://ktm.ukma.edu.ua/index.php/ktm/article/view/223/245>

27. Театральне життя України під час війни. Рік 2023 URL: <https://tyzhden.ua/teatralne-zhyttia-ukrainy-pid-chas-vijny-rik-2023/>

28. Миколаївський театр відкрив сезон виставою в укритті URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3559306-mikolaivskij-teatr-vidkriv-sezon-vistavou-v-ukritti.html>

29. Левченко М.Г. Єврейська національна спільнота Херсонічнинн в ХІХ-на початку ХХ ст. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* К.2008, С. 394-400.